

Iktatószám

Budapestre vonatkozó ujságcikk

Osztályozás

362.42

Szerző *K. N.*

Hely

Cím *Látogatás a siketnémáknál.*

Idő

"1913"

Forrás:

Pesti hírlap

Személy

*Bp.**1913 XII/21.*

Helyezés

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Látogatás a siketnémáknál.

Az olvasó bizonyára szívesen követ bennünket egy kis sétára a siketnémák közé, noha e rövid sétának nincsen semmi apropo-ja. Sem intézet, mely a siketnémáké, se pedig személy, aki a siketnémáknak szentelte volna életét, nem jubilál. Tehát nem kalendáriumi figyelmeztetés az, ami elvezet minket a siketnémák közé, hanem aféle hangulat, mely néha az embert a templomba is elkíséri.

Évezredek keltek és tűntek, míg végre a XVII-ik században akadt egy világos elméjű francia abbé, De l'Épée, aki megállott a társadalomnak ezen elkallódásra ítelt emberei előtt. Talán úgy gondolkodott, hogy minden hallgató ember egy-egy kincses szekrény, melynek hiányzik a kulcsa — és keresett s talált módot arra, hogy közkincsé tegye azokat az elméket, melyek a siketség következtében elpusztultak volna a koponya börtönében. Felfedezte azt az egyszerű dolgot, hogy a tudás nemesak a fülön keresztül juthat az elmébe, hanem a látás felhasználásával is, valamint megoldást talált, bár kicsiny keretben, arra is, hogy a siketnéma másokkal is megérttesse magát. Ennél a fokozatnál pedig, föl van már emelve a siketnéma a mindennapi emberek sorába, ebben a felfogásban pedig, mindennapinak lenni annyira, mint megmentve lenni!

Jobban is mondtam volna talán, ha azt mondtam volna, kísérjen el bennünket az olvasó abba az intézetbe, ahol embereket mentenek meg. Az emberi leleményesség, azon az alapon, amelyet a francia abbé teremtett meg, mértföldjáró eszmákkal haladt tovább a siketnémák megszólaltatásában. De l'Épée intézete, melyet 1770-ben, Párisban nyitott

meg, jelbeszéddel tanította beszélni a siketnémát, később azonban Heineké Samu Lipesében olyan iskolát szervezett a siketnémák számára, amelyben már a hangoztatás módszerével tanítottak. Megnyugtató érzés szállja meg az embert, ha erről a magaslatról visszapillant a régebbi korszakokra, amikor az emberek kiközösítették a siketnémát és az ókorra, amikor vadállatok prédájának vetették, vagy letaszították Taygethos ormáról.

Nálunk 1802-ben alkották meg az első intézetet siketnémák számára, ebben a tekintetben tehát Magyarország elég jókor jelét adta annak, hogy megvan az érzeke a nemes dolgok iránt. Csak az a kár, hogy anyagi téhetség, esetleg áldozatkészsége nincsen megfelelő. A legnagyobb állami siketnéma intézet Vácott van, ezzel egyetemben tizenkét hasonló intézet van állami kézben, amely tekintettel arra, hogy statisztikai kimutatás szerint 6000 siketnémánk van s csak ennek a 35 százaléka kaphat elhelyezést, kevésnek bizonyul. Budapesten a legnagyobb, legnépesebb és legrégebbi intézet „Az Izraelita Siketnémák Országos Intézete”, ahol azonban — eltekintve az alapítványi helyektől, melyeknek felhasználási körülménye az alapítóktól függ — felekezeti különbség nélkül veszik fel a siketnémákat.

Ezt az intézetet 1876-ban építették s még ma is legszebb épülete a Bethlen-térnek. Világos, egészséges folyosói és termei vannak gőzfűtéses berendezéssel. Étkező-, háló- és fürdőtermei nagyon jók. De a legelső, ami az ember figyelmét megrázza, amikor a folyosón elmegy az osztályok előtt: a hangos, vidám beszélgetés, amely szinte kétségessé teszi, hogy a siketnémák intézetében vagyunk.

Az intézet igazgatója, Tolnai Béla és a gond-

noka, Gerő Pál vezettek végig az osztályokon, ahol választhattam, min csodálkozom jobban: a tanítás rendkívüli nehézségén-e, vagy — az eredményen?

A siketnémák megszólaltatása talán a legértékesebb része a gyógypaedagógiának. Miután a törvényhozás nem akadályozhatja meg az egyéni jogok sérelme nélkül a beteg, vagy degenerált egyének házasságát, a gyógyító és a tanító tudományok kapcsolatával, a gyógypaedagógiával kell eredményeket elérni. Az ujj- és kéz-abc elvetésével, a hangokat kell kihozni abból a zürzavarból, mely a siketnéma gégejében keletkezik. Ez a tanítás kezdete. A torkára illesztett kézzel kísérletezik a siketnéma a hang kiejtésével s hogy a rezgés erejét megfigyelje, ujjait a tanítója torkára illeszti s nagy figyelemmel nézi az ajka mozgását. Mily rendkívüli munka, megfeszített figyelem, akarat (jóakarat) és kitartás munkájába kerül, míg a siketnémagyermek birtokába jut egy-egy hang, amelylyel rendelkezni tud, anélkül, hogy ő azt hallaná!

Az első osztályban ezek a betűk voltak fölírva a táblára:

*á á o u e i**p f l m t b d z k r n v.*

Az osztály tanára, Salgó Elemér szeptember óta ennek a tizennyolc betűnek a tudását ajándékozta siketnéma növendékeinek. Sok ajándékot láttam és sokról hallottam, de mindannyia közt ez a legnagyobb. Tizennyolc betű: egy-egy húr, amelyen kialakulnak azok a szótagok és szavak, amelyekhez ezek a betűk szükségesek.

A második osztályban Herczka Gusztáv tanít. Itt már elég nagy szókinése van a diákoknak. Kezembe veszek egy irkát s olyan mondatokat olvasok ki belőlük, amelyeknek a hangja szomorúan új.

„Azért kell tanulni, hogy tudjak halló emberrel beszélni.“

Ime: én „halló“ ember vagyok. Soha se külfönböztettem meg az embert a szerint, hogy hall-e, vagy sem? A siketnémának én egy idegen emberfajta vagyok. A halló ember . . .

Egy másik mondat. Figyelmeztető!

„Ha nem tanulnák, akkor nem tudnék beszélni.“

Minden gond, töprengés, izgalmas igyekezet ebben az egy kívánságban sűrűsödik össze: beszélni . . .

Következik aztán egy mondat, amiben mint ha valami kis kérdés csengene:

„A halló ember nem tud jelezni.“

Jelezni annyit tesz, mint jellel beszélni. Ez az egyetlen, amivel a siketnéma többet tud a halló embernél. De az írka alján, óvatos betűvetéssel elnyujtva, szinte halkán szólal meg egy másik mondat, amely a siketnémának a „halló“ emberek felé való ezt-az egyetlen képességét szinte restelleni valónak bélyegzi:

„A tanult siketnémának nem szabad jelezni.“

De, talán büszkeség is van benne.

A harmadik osztályban *Natonek Berta* tanárnő beszélget a növendékeivel. Magas is elbeszélgettem velük. Okos, eleven feleleteket hallok a aminek legjobban örülök, nevető, életvidám arcom mindenütt.

A negyedik osztályt *Kanizsai Dezső* tanítja, aki a szlőjd- és papírmunkákra is oktatja a növendékeket. Ezek között a munkák között meglepő szép dolgokra akadtam. Egy ügyes kezű fiú színes papírdarabkákból kivágta és színezte szerint összerakta. Az *Érdekes Ujság* plakátjának kúrkorékoló kakasát. Nagyon szép szobrászati és könyvkötészeti munkák is akadtak a „műteremben.“

Az ötödik osztályt *Simonyi Szerafin* tanár úr vezeti. Mentől feljebb haladunk az osztályokon, annál inkább feledkezem meg, hogy siketnémák közt vagyok. *Simonyi Szerafin* tanítja a kézimunkát is a leány növendékeknek, akik büszkén hozzák elémm mutatni congré-munkájukat, himzésüket, kötésüket. Az egyik pláne piros szoknyácskát horgolt magának pamutból és nagyon büszke volt rá.

A rajztanár, *Kardos Ignác*, szintén nagyon szép munkát teljesít.

A hatodik osztályban *Rózsa Ede* tanít; barátságosan veszik körül a gyerekek, éppen amikor a terembe lépünk. Értelmes, világos feleleteket hallok, de hiszen ezek már nagy diákok, akik már az élet előtt állnak . . .

Szegények, még csak az élet előtt állanak a mily fölfoghatatlanul nagy munkát végeztek el már eddig is. Szavakká és mondatokká szönek hangokat, amiket nem hallanak soha.

De mindegyiken meglátszik, hogy nemcsak a tudás és a kitartás tanítja őket, hanem — a szeretet is. Egyiknél se vettem észre a tanítótól való félelmet, amely annyira jellemzi a népiskolák növendékeit. Odasimulnak bizalmasan tanítóikhoz a még tréfálkoznak is velük.

Egyébként, most nagy izgalomban vannak. Csütörtökön, 25-én, délután 6 órakor, a Bethlentér 2. számú intézetekben karácsonyi ünnep lesz. Javarészt igen-igen szegény gyermekek laknak az intézetben. Aki teheti, küldjön valamit nekik. Diót, mogyorót, cukrot. Amit el lehet osztogatni. A székesfőváros keveset ad nekik. Évenként kétezer koronát.

Mégis nagyon jókedvűek ezek a gyerekek. Sok barátra tettem szert köztük. A bucsuzásakor, kezükkel integetve, hangosan, értelmesen mondják: „Pá, pá! Isten veled!“

Tódultak ki a folyosóra. Amikor ablak mellett haladtak el szép világosságban, élénken beszélgettek, figyelmesen nézve egymás száját . . . amikor pedig a folyosó sötétebb részére jutottak, elhallgattak, elnémultak, mert nem látták a szájak mozgását, ami nekik annyi, mint nekem a hang.

Nagyon sok tanulságos dolgot láttam és hallottam másfél óra alatt, amit meg is köszönök *Tolnay Béla* igazgató urnak és *Gerő Pál* gondnok urnak, akik bevezettek a siketnéma-oktatás misztériumába.

K. N.